

Beslut

efter kvalitetsgranskning av huvudmannens och rektorns arbete för att fler elever ska få undervisning av behöriga förskollärare och lärare i förskoleklass och grundskola i Mönsterås kommun och Tillingseskolan

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning i Mönsterås kommun och Tillingseskolan avseende kvaliteten i huvudmannens och rektorns arbete för att fler elever ska få undervisning av behöriga förskollärare och lärare. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska huvudmäns och rektorers arbete för att se till att fler elever får undervisning av legitimerade och behöriga förskollärare och lärare i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6.

För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

1. I vilken utsträckning bedriver huvudmannen och rektorn ett strategiskt arbete för att undersöka behov av behöriga förskollärare och lärare inom huvudmannens organisation och den aktuella skolenheten?
2. I vilken utsträckning bedriver huvudmannen och rektorn ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga förskollärare och lärare genom behörighetsgrundande utbildning?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer kvaliteten i huvudmannens och rektorns arbete i tre nivåer. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Mönsterås kommun och Tillingseskolan i följande utsträckning:

Arbete för att undersöka behov av behöriga lärare

Huvudmannen och rektorn bedriver i flera delar ett strategiskt arbete för att undersöka behovet av behöriga lärare och förskollärare, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver utveckla arbetet med att kartlägga och analysera behovet av behöriga förskollärare och lärare så att det systematiskt omfattar legitimation och behörighet i samtliga ämnen samt möjligheten att tillgodose behoven genom behörighetsgrundande utbildning.

Arbete för ökad behörighet genom utbildning

Huvudmannen och rektorn bedriver i flera delar ett arbete för att öka behörigheten bland lärare och förskollärare genom behörighetsgrundande utbildning, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver utveckla arbetet med att informera om möjligheter samt uppmuntra lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning utifrån identifierade behov.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 4 december 2026 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2026:2827) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Arbete för att undersöka behov av behöriga lärare

Här bedöms i vilken utsträckning huvudmannen och rektorn bedriver ett strategiskt arbete för att undersöka behov av behöriga förskollärare och lärare inom huvudmannens organisation och aktuell skolenhet. I det ingår hur rektorn och huvudmannen återkommande tar reda på nuvarande och framtida behov av behöriga lärare och förskollärare. Det gäller såväl behov av legitimerade lärare som behov av behöriga lärare i ämnen där lärare som är legitimerade men inte behöriga i ämnet, årskursen eller skolformen undervisar. Även möjligheterna att öka behörigheten genom behörighetsgrundande utbildning av befintlig personal omfattas. Vidare ingår hur ansvarsfördelning och samverkan kring kartlägningsarbetet mellan huvudmannen och rektorn ser ut.

Huvudmannen och rektorn bedriver i flera delar ett strategiskt arbete för att undersöka behovet av behöriga lärare och förskollärare, men utvecklingsområden finns.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med lärare, rektorn för aktuell skolenhet, representanter för huvudmannen, gruppintervju med rektorer inom huvudmannens organisation samt inskickade dokument och Skolverkets statistik.

Kartläggning och analys av behov

Huvudmannens kartläggning av organisationens behov av behöriga lärare och förskollärare är begränsad. Kartläggningen inkluderar inte heller möjligheten att öka behörigheten genom behörighetsgrundande utbildning. Huvudmannen kartlägger regelbundet rekryteringsbehoven som finns på skolenheterna. Innan tjänster annonseras ut ser huvudmannen med hjälp av HR över om behoven kan täckas av befintlig personal i organisationen. Utifrån kartläggningen av rekryteringsbehov har huvudmannen identifierat att det finns behov av behöriga lärare i vissa praktisk-estetiska ämnen som exempelvis hem- och konsumentkunskap. Utöver att kartlägga behoven av att rekrytera lärare sammanställer huvudmannen andelen lärare med pedagogisk utbildning i syfte att få en sammantagen bild av utbildningsbakgrund hos lärarna. Dock samlar huvudmannen inte in eller sammanställer något underlag för hur stor andel av lärarna som har legitimation eller hur tillgången och därmed behoven av behöriga lärare ser ut per ämne. Huvudmannen har nyligen påbörjat ett arbete där underlag om legitimation och behörighet kommer att samlas in och analyseras. Huvudmannen har även nyligen börjat inkludera frågor om behörighet i de kvalitetsdialoger som genomförs med både skolledning och övrig personal på skolenheterna. Detta arbete har dock endast påbörjats och en sammanställd kartläggning och en analys därav har ännu inte genomförts. Sammantaget genomförs i dagsläget inte någon kartläggning av behov av behöriga lärare utifrån om lärare undervisar i ämnen, årskurser eller skolform som de inte är behöriga i samt ett arbete med att kartlägga om behörighetsgrundande utbildning är en möjlighet för att öka behörigheten.

Rektorn på Tillingseskolan gör regelbundet en strukturerad kartläggning av behoven av behöriga lärare och förskollärare på skolenheten och kartläggningen omfattar även möjligheten till behörighetsgrundande utbildning. Rektorns kartläggning sker som en del av skolenhetens systematiska kvalitetsarbete samt i samband med tjänsteplanering inför kommande läsår. I tjänsteplaneringen utgår rektorn från information om lärarnas behörighet utifrån deras legitimation. Rektorn har god kunskap om lärarnas behörigheter och ser i sitt kartläggningsarbete att det är vissa ämnen där behörighet saknas eller inte räcker till. Exempelvis har rektorn identifierat behov av behöriga lärare i ämnena hem- och konsumentkunskap och bild. Rektorn har även ett långsiktigt perspektiv i sin kartläggning och ser att elevunderlaget kommer minska framöver.

Rektorn ser att behörighet blir avgörande om skolenheten behöver minska sin personal framöver. Det i sin tur har medfört att behörighetsgrundande utbildning har blivit ett än mer centralt verktyg för rektorn i arbetet med att eleverna i så hög grad som möjligt ska få undervisning av behöriga lärare.

Arbetsfördelning och samverkan

Arbetsfördelning och samverkan i kartlägningsarbetet mellan huvudmannen och rektorerna är otydlig. Även om huvudmannen på generell nivå arbetat för att tydliggöra ansvarsfördelning och vilket stöd rektorerna kan få av förvaltningen omfattar det inte fullt ut kartlägningsarbetet. Hittills har samverkan kring behov av behöriga lärare och förskollärare främst skett i rektorernas dialog med varandra kring kommande års bemanning, och då främst utifrån ett rekryteringsperspektiv. Rektorerna har sinsemellan en gemensam bild av behoven av behöriga lärare och förskollärare inom organisationen, men det finns inte ett strukturerat arbete för att skapa samsyn mellan rektorerna och huvudmannen kring dessa behov. Huvudmannen förser rektorerna med prognoser för elevunderlag som stöd i rektorernas eget kartlägningsarbete, men efterfrågar inte på ett strukturerat sätt rektorernas identifierade behov av behöriga lärare och förskollärare eller vilka insatser som planeras för att tillgodose behovet. Förvaltningen redogör vilka behov av rekrytering av behöriga lärare och förskollärare som identifierats till nämnden, men detta återkopplas inte på ett tydligt sätt till rektorerna och en fullständig sammanställning eller gemensam bild av behov av behöriga lärare och förskollärare i kommunen saknas.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver utveckla arbetet med att kartlägga och analysera behovet av behöriga förskollärare och lärare så att det systematiskt omfattar legitimation och behörighet i samtliga ämnen samt möjligheten att tillgodose behoven genom behörighetsgrundande utbildning.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att huvudmannen inte bedriver ett strukturerat arbete med att kartlägga behov av behöriga lärare och förskollärare i grundskolans samtliga ämnen och årskurser. Kartläggningen inkluderar inte heller möjligheten att tillgodose behoven genom behörighetsgrundande utbildning. En risk med detta är att huvudmannen

inte har en helhetsbild av de behov och förutsättningar som finns i organisationen och i förlängningen missar möjligheten att eleverna i högre utsträckning får undervisning av behöriga lärare.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen fortsätter att utveckla arbetet med att kartlägga behoven av behöriga lärare på kort och lång sikt så att kartläggningen omfattar grundskolans samtliga ämnen samt möjligheten för befintlig personal att gå behörighetsgrundande utbildning.

Arbete för ökad behörighet genom utbildning

Här bedöms i vilken utsträckning huvudmannen och rektorn bedriver ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga förskollärare och lärare genom behörighetsgrundande utbildning. I det ingår hur huvudmannen och rektorn utifrån identifierade behov arbetar med insatser för att öka behörigheten bland befintlig undervisande personal. Arbetet med att informera personal om möjligheterna till behörighetsgrundande utbildning, uppmuntra dem och ge stöd för att kunna delta i behörighetsgrundande utbildning ingår också. Vidare bedöms hur huvudmannen och rektorn planerar och följer upp deltagande i behörighetsgrundande utbildning.

Huvudmannen och rektorn bedriver i flera delar ett arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare och förskollärare genom behörighetsgrundande utbildning, men utvecklingsområden finns.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med lärare, rektorn för aktuell skolenhet, representanter för huvudmannen, gruppintervju med rektorer inom huvudmannens organisation samt inskickade dokument och Skolverkets statistik.

Insatser och stöd till utbildning

Huvudmannen ger stöd till lärare som studerar, men genomför endast enstaka insatser och bedriver inte ett strukturerat arbete med att informera om och uppmuntra lärare till behörighetsgrundande utbildning. Huvudmannen erbjuder ett så kallat fritidsstudiebidrag, där den studerande får stöd i form av betald kurslitteratur, eventuella resor samt möjlighet för lediga dagar för studierna. I de fall behörighetsgrundande utbildning genererar statsbidrag bistår huvudmannen även med administration kring detta. Det finns lärare i huvudmannens organisation som deltar i behörighetsgrundande utbildning, och som får stöd via huvudmannen för studierna, men initiativet kommer huvudsakligen från de enskilda lärarna eller skolenheterna och huvudmannen har inte något

helhetsperspektiv kring dessa insatser i relation till behoven av behöriga lärare i organisationen. Huvudmannen har tidigare genomfört enstaka insatser, exempelvis genom att informera om och uppmuntra lärare att läsa behörighetsgrundande utbildning i svenska som andraspråk. Huvudmannen bedriver dock inte ett systematiskt arbete med insatser kopplade till behörighetsgrundande utbildning utifrån identifierade behov, trots att de identifierat behov av behöriga lärare i praktisk-estetiska ämnen.

Rektorn för Tillingseskolan arbetar aktivt med insatser för att öka behörigheten samt informerar och ger lärarna stöd för att delta i behörighetsgrundande utbildning. Utifrån identifierade behov finns det lärare på skolenheten som läser behörighetsgrundande utbildning i ämnet bild. Till hösten ska två lärare påbörja behörighetsgrundande utbildning i naturorienterande ämnen respektive matematik och det finns även exempel på tidigare genomförda utbildningsinsatser. Rektorn informerar lärarna på ett strukturerat sätt om identifierade behov och uppmuntrar lärare att studera både individuellt och i grupp. Exempelvis informerar och uppmuntrar rektorn både i samband med medarbetarsamtal, gemensamma möten och via veckobrev. Lärare som studerar får ett aktivt stöd av rektorn utifrån individuella behov. Exempel på stöd är avsatt tid för studier, kurslitteratur samt resor och boende vid kursträffar.

Planering och uppföljning av utbildningsinsatser

Huvudmannen arbetar inte på ett strukturerat sätt med planering och uppföljning av utbildningsinsatser. Visserligen följer huvudmannen upp vilka som studerar med stöd av statsbidrag eller huvudmannens fritidsstudiestöd samt om det sker avbrott i studierna, men det finns inte något arbete med att följa upp utfallet i de fall då lärare läst behörighetsgrundande utbildning, orsaken till eventuella avbrott eller hur rektorerna arbetar med information och stöd till de som studerar. Utöver administration kring statsbidrag genomför huvudmannen inte heller någon planering av insatser.

Rektorn för Tillingseskolan arbetar metodiskt med planering och uppföljning av behörighetsgrundande utbildning. Inför att lärare påbörjar studier planerar rektorn och läraren vilket stöd som behövs och i vilken omfattning det finns behov av vikarie i verksamheten. Rektorn följer sedan regelbundet upp pågående utbildningsinsatser med läraren utifrån behov. Exempelvis hade rektorn täta avstämningar med en lärare som läste behörighetsgrundande utbildning till speciallärare, då det varierade hur krävande studierna var och i vilken grad det påverkade övriga arbetsuppgifter. Efter avslutade studier begär rektorn in lärarens utökade legitimation.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver utveckla arbetet med att informera om möjligheter samt uppmuntra lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning utifrån identifierade behov.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att huvudmannen inte har ett aktivt arbete med att informera om och uppmuntra lärare till att delta i behörighetsgrundande utbildning utifrån identifierade behov inom organisationen. Det medför en risk att lärare inte utbildar sig i den grad som skulle vara möjligt och därmed att elever inte får undervisning av behöriga lärare och förskollärare.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen utvecklar ett strukturerat arbete med att informera om och uppmuntra lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning. Detta arbete sker med fördel utifrån den kartläggning av behov av behöriga lärare som beskrivs i område 1.

På Skolinspektionens vägnar

X Sarah Vinterlycka

Beslutsfattare
Signerat av: Sarah Vinterlycka

X Maja Beckman

Föredragande
Signerat av: Maja Beckman

I handläggningen av ärendet har även undervisningsrådet Malin Lundquist deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8–10, 13, 16–21, 34 a §§

4 kap. 3–4 §§

Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare

2 kap. 2–7 b, 35, 44–53 §§

3 kap.

4 kap. 4 §

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Tillingseskolan och Mönsterås kommun den 27 och 28 april 2026. Besöket genomfördes av utredaren Maja Beckman och undervisningsrådet Malin Lundquist.

Tillingseskolan omfattar förskoleklass och årskurserna 1–6 samt fritidshem. Den här granskningen har omfattat förskoleklass och årskurserna 1–6. Det går cirka 135 elever på skolenheten. Skolenheten leds av en rektor. Skolverkets statistik för läsåret 2024/2025 visar att 69,2 procent av lärarna är legitimerade och undervisar i minst ett ämne som de är behöriga för (heltidstjänster). Av de dokument som Skolinspektionen tagit del av i samband med granskningen framgår att på Tillingseskolan arbetar 18 lärare varav samtliga är legitimerade. Tio av dessa undervisar i ett eller flera ämnen de inte är behöriga för.

Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök är det två lärare på skolenheten som går behörighetsgrundande utbildning och två som planerar att påbörja behörighetsgrundande utbildning hösten 2026.

Mönsterås kommun ansvarar för åtta grundskoleenheter, varav Tillingseskolan är en. Skolverkets statistik för läsåret 2024/2025 visar att andelen legitimerade lärare i grundskolan som undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i (heltidstjänster) varierar mellan 65,6 procent och 81,4 procent vid huvudmannens skolenheter.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En intervju med lärare
- En intervju med rektorn för aktuell skolenhet
- En intervju med representanter för huvudmannen
- En intervju med ett urval av rektorer inom huvudmannens organisation
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Statistik från Skolverket

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket och övrigt underlag för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla huvudmän och skolenheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2026.